

512/00.03.00.00.01/2023

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2022

Salon kaupunki

Sisällysluettelo

1.	Tarkastuslautakunta ja sen toiminta	3
1.1	Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano	3
1.2	Tarkastuslautakunnan toiminta	4
1.3	Tilintarkastus.....	4
1.4	Puheenjohtajan katsaus	5
2.	Vuoden 2021 arviointikertomuksen havaintojen jälkiseuranta	6
3.	Salon kaupunkistrategia	6
4.	Taloudellinen tilanne	7
5.	Henkilöstö	10
6.	Konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutuminen	13
6.1	Salon Vuokratalot Oy	13
6.2	Yrityssalo Oy	14
6.3	Salon Kaukolämpö Oy	14
6.4	Salon seudun koulutuskuntayhtymä	14
6.5	Salo IoT Park Oy	14
6.6	Liikelaitos Salon Vesi	15
7.	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen.....	16
7.1	Konsernipalvelut	16
7.2	Kaupunkikehityslautakunta	17
7.3	Rakennus- ja ympäristölautakunta	21
7.4	Vapaa-ajan lautakunta	22
8.	Vuoden 2022 arviointikohteet	25
8.1	Sosiaalipalvelut.....	25
8.2	Opetuslautakunta.....	26

1. Tarkastuslautakunta ja sen toiminta

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Lisäksi tarkastuslautakunnan on arvioitava, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi kuntalain mukaan tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Salon kaupungin hallintosäännössä on todettu, että sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

Valtuustokauden 2021-2025 tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet:

Väistö Janne, puheenjohtaja
Salomaa Pekka, 1. varapuheenjohtaja
Tammi Timo, 2. varapuheenjohtaja
Hägerth Jarmo
Kirves-Järvinen Taina
Lindstedt Marja-Liisa
Pesonen Sari
Pohjola Timo
Ruokonen Marja
Sohlman Jutta
Tuominen Marita

Fontell Matti
Halkilahti Jaakko
Hauhia Jere
Ilmarinen Kristiina
Jussila Taru
Soini Juha
Halme Martti, 14.11.2022 alkaen Lehti Pasi
Elovaara Venla
Kyllönen Kari
Lautiala Arja
Helenius Elsi, 6.3.2023 alkaen Heikkinen
Katihanna

1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2022 aikana 12 kertaa toteuttaen valtuustokauden alussa laadittua työohjelmaa. Vuoden 2022 arviointityö keskittyi sosiaali- ja terveystalouden toimialan osalta sosiaalityön palveluiden arviointiin sekä sivistyspalveluiden toimialalla opetuslautakunnan alaisiin lukiokoulutuksen ja musiikkiopiston, perusopetuksen ja nuorisopalveluiden sekä varhaiskasvatuksen tarkasteluun.

Näihin palveluihin liittyvien viranhaltijoiden kuulemisten lisäksi on kokouksissa ollut kuultavana kaupungin viranhaltijajohtoa niin henkilöstöasioiden kuin kaupungin talouden ja ajankohtaisten asioiden osalta. Johtavien viranhaltijoiden lisäksi kokouksissa on ollut kuultavana kaupungin luottamushenkilöjohtoa. Tarkastuslautakunta käytti arviointityössään apuna kokoukseen kutsutuille etukäteen lähetettävää arviointilomaketta.

Koronapandemian aiheuttamista rajoituksista johtuen tarkastuslautakunta ei toteuttanut perinteistä katselmuskierrosta kaupungin eri kohteisiin syksyllä 2021, vaan se toteutettiin keväällä 2022. Katselmuskierroksella tutustuttiin Salo IoT Campukselle perustettavaan vanhuspalveluiden yksikköön sekä yleisesti Salo Iot Campuksen toimintaan, Lounavoimaan sekä Liikelaitos Salon Veden vedenottamoon. Lisäksi katselmuskierroksen yhteydessä kuultiin Salon Vuokratalot Oy:n ajankohtaisia asioita.

Tarkastuslautakunta on työskentelyssään noudattanut laatimiaan arviointityön periaatteita, jotka ovat käyttökelpoisuus, toteuttamiskelpoisuus, eettinen hyväksyttävyyys ja tarkkuus. Arvioinnit toteutetaan niin, että arvioinnit tuottavat ja välittävät pätevää tietoa niistä tekijöistä, jotka määrittävät arvioinnin kohteena olevan asian tilan. Tarkastuslautakunta noudattaa Salon kaupungin eettisiä periaatteita. Lautakunta seuraa arviointikertomuksista saatavaa palautetta. Arviointikertomus on kuntalaisten käytettävissä, ja lautakunta myös tiedottaa arviointikertomuksesta aiempaa aktiivisemmin.

Lautakunta jakaantui työryhmiin, joille kullekin nimettiin hallinnon seurantavastuut. Nämä työryhmät ovat työstäneet oman vastualueensa arviointikertomustekstejä.

1.3 Tilintarkastus

Kaupungin tilintarkastajana on toiminut vuosina 2019-2022 BDO Audiator Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana toimi JHT, KHT **Sari Isaksson**. Tilintarkastukseen ovat osallistuneet vuoden aikana myös JHT, HT **Kirsi Ehlund** ja JHT, HT **Mark Lassfolk** sekä JHT, HT **Seija Hakamäki** sekä tarkastajat **Rebecka Hagelstam**, **Oscar Westberg**, **Jari Latokartano** ja **Lea Lankinen**. Päävastuullinen tilintarkastaja on ollut läsnä tarkastuslautakunnan kokouksissa, kun on käsitelty tilintarkastukseen liittyviä asiakokonaisuuksia.

Tarkastuslautakunta on saanut tiedoksi tilintarkastajan tilivuoden 2022 työohjelman. Tilintarkastajat ovat raportoineet tarkastuslautakunnalle tilintarkastuksen toteuttamisesta ja tehdyistä havainnoista suullisesti kokouksissa sekä kirjallisilla tarkastusraporteilla. Tilikaudella 2022 lakisääteiseen tilintarkastukseen on käytetty 80 päivää.

Tilintarkastuksen kilpailutettu sopimuskausi päättyy vuoden 2022 tilintarkastuksen suorittamiseen, joten lautakunta valmisteli syyskauden aikana uuden tilintarkastuksen

kilpailutuksen. Kilpailutus päätettiin toteuttaa kaksivuotisena, jonka lisäksi on erillisellä päätöksellä mahdollista hankkia kaksi optiovuotta. Tähän päädyttiin sen vuoksi, että hyvinvointialueuudistuksen toteutumisen myötä halutaan arvioida, missä laajuudessa jatkossa tilintarkastuspalveluiden hankintaa kaupungissa toteutetaan. Tilintarkastuksen hankinta valmisteltiin kaupunginvaltuustolle päätettäväksi ja hankinnassa valituksi tuli tilintarkastusyhteisö Talvea Julkishallinnonpalvelut Oy ja vastuullinen tilintarkastaja sopimuskaudella 2023-2024 on JHT, HT **Jukka Vuorio**.

1.4 Puheenjohtajan katsaus

Tarkastuslautakunnan keskeisin tehtävä on arviointikertomuksen laatiminen. Työ alkoi syyskuussa, jolloin lautakunta keskusteli saadusta palautteesta ja toiminnan kehittamisestä. Lautakunta päätti kehittää arviointikertomusta siten, että siitä tehdään entistäkin tiiviimpi ja informatiivisempi.

Vuoden 2022 aikana kaupungin toimintaa leimasivat edellisten vuosien tapaan lukuisat ulkoiset haasteet. Näistä merkittävin oli helmikuussa tapahtunut Venäjän brutaali hyökkäys Ukrainaan. Kuten tunnettua, sota on aiheuttanut hintojen ja korkojen nousua sekä ennen kaikkea hirvittävää inhimillistä kärsimystä. Ukrainalaisia pakolaisia alkoi saapua myös Saloon heti sodan puhjettua. Tähän kaupunki pystyi kuitenkin reagoimaan nopeasti ja tehokkaasti. Tästä suuri kiitos kaupungin henkilöstölle.

Vuosi 2022 oli kiireinen myös kaupungin omien tehtävien osalta. Näistä keskeisin oli valmistautuminen vuodenvaihteessa tapahtuneeseen soteuudistukseen. Tehtävään sisältyi sopimusten, omaisuuden ja henkilökunnan siirron koordinointi Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle. Tässä työssä onnistuttiin eikä vuodenvaihteessa ilmennyt suurempia ongelmia. Tästä toistamiseen kiitos kaupungin henkilöstölle.

Edellä mainituista haasteista huolimatta kaupungin talous on saatu paremmalle uralle. Ja mikä parasta, positiivinen kehitys ei ole perustunut pelkästään valtion koronatukiin tai valtionosuuden korotuksiin. Erityisen positiivista oli kaupungin verotulojen merkittävä kasvu vuonna 2022.

Hyvinvointiuudistuksen takia Suomen kuntien tulevaisuus on kuitenkin talouden osalta hämärän peitossa. Siksi, aivan kuten monina vuosina aikaisemminkin, tarkastuslautakunta huomauttaa, että kaupungin taloutta tulee tarkastella kriittisesti.

Vuoden 2022 arviointikertomuksesta nousee esille kolme keskeistä havaintoa. Ensinnäkin kaupungin henkilöstö ja sen organisointi. Edellisten vuosien tapaan lähes kaikki kaupungin toimialat ovat nostaneet keskeisimmäksi haasteeksi henkilöstön saatavuuteen ja rekrytointiin liittyvät vaikeudet. Osaavan ja sitoutuneen henkilöstön riittävyys on välttämätön edellytys kaupungin toimintakyvylle. Tarkastuslautakunta huomauttaa lisäksi esimiestehtävien järjestelyistä. Kaupungista löytyy yksiköitä, joissa ei ole määritelty johdolle varahenkilöä. Tämä on vakava riski kaupungin toiminnalle ja siksi asia on ratkaistava pikaisesti.

Toinen keskeinen havainto toistuu viime vuodesta. Liikelaitos Salon Veden putkistojen korjausvelka on todettu suureksi, mutta samaan aikaan investointeihin varatuista määrärahoista on käytetty vain osa. Investointihankkeiden toteuttaminen tulee varmistaa kaikin keinoin. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Liikelaitos Salon Veden

hallinnoinnissa on kehitettävää ja tehostettavaa. Valmistelua tulee tehostaa siten, että asioita saadaan päätökseen asti.

Kolmas tarkastuslautakunnan esille nostama havainto koskee konserniyhtiöitä ja kaupungin hankintoja inhouse-yhtiöiden kautta. Salon Vuokratalot Oy:n osalta tarkastuslautakunta joutuu uudistamaan samat huomautukset viime vuodelta. Yhtiön toimintaan liittyy lukuisia huolestuttavia kysymyksiä niin riskienhallinnan kuin omistajapoliittisen ohjauksen suhteen ja siksi asioihin tulee pikaisella aikataululla saada ratkaisu.

Konserniyhtiöitä ja kaupungin hankintoja inhouse-yhtiöistä yhdistää vielä yksi keskeinen tarkastuslautakunnan havainto. Inhouse-yhtiöistä ja niiden kautta tehtyjen hankintojen euromääristä ei löydy tietoa julkisista raporteista. Samoin konserniyhtiöistä on saatavilla vain niukasti informaatiota, jolloin kuntalaisilla on hyvin vähän tietoa yhtiöiden toiminnasta, taloudesta ja mahdollisista riskeistä.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan konserniyhtiöiden toiminnasta ja inhouse-yhtiöiden hankinnoista tulee raportoida ja tiedottaa aiempaa yksityiskohtaisemmin huomioiden kuitenkin osakeyhtiölain rajoitteet. Kuntalaisilla on oikeus tietää, mitä kaupunki omistaa sekä miten ja mistä se palveluita hankkii.

Lopuksi on kiitosten aika. Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esille koko kaupungin henkilöstön ja kiittää heitä jaksamisesta ja joustamisesta. Huolimatta lukuisista ulkoisista haasteista sekä organisaatiomuutoksen aiheuttamasta epävarmuudesta kaupungin peruspalvelut on pystytty tuottamaan häiriöttä kuntalaisille.

2. Vuoden 2021 arviointikertomuksen havaintojen jälkiseuranta

Tarkastuslautakunta totesi arviointikertomukseen annettuja vastineita läpikäydessään, että ne olivat kehittyneet aiempaa informatiivisemmiksi ja perusteellisimmiksi. Lautakunta totesi myös omaksi kehittämiskohteekseen, että jatkossa arviointikertomuksessa esiin nostettavat asiat tulee olla aiempaa selkeämpiä, jolloin myös niihin vastaaminen on helpompaa.

Tarkastuslautakunta on lisäksi päättänyt, että arviointikertomuksesta laaditaan entistä tiiviimpi ja siinä keskitytään erityisesti kyseisenä vuonna painopistealueena olleisiin palveluihin. Tästä syystä välttämättä kaikista palvelualueista ei jokaisessa arviointikertomuksessa ole mainintaa, mutta valtuustokauden aikaisen työohjelman mukaisesti jokainen palvelualue on kuultavana lautakunnassa kerran valtuustokauden aikana.

3. Salon kaupunkistrategia

Kaupungin uusi strategia hyväksyttiin loppuvuodesta 2022 ja organisaatiouudistuksen loppuun saattaminen jäi vuodelle 2023. Strategian valmistelussa oli positiivista laajat osallistamis- ja kuulemiskierrokset, joissa kuntalaiset ja myös toimielimet pääsivät ottamaan kantaa

strategiaan tuleviin kirjauksiin. Strategia on aiempaa selkeämpi ja tiiviimpi, mikä on hyvä asia. Huomioitavaa kuitenkin on, että valtuustokaudesta on tätä arviointikertomusta käsiteltäessä kulunut jo puolet ja strategian tavoitteille asetettujen mittareiden määrittely on edelleen kesken.

Tarkastuslautakunta uudistaa aiemman huomionsa, että strategia tulee saattaa näiltä osin valmiiksi ja huolehtia sen jalkauttamisesta käytännönläheisesti ja toteuttamiskelpoisesti työyksiköihin.

Salon kaupungin tilinpäätöksessä on kaupungin kokonaistilannetta hyvin kuvaava aineisto. Kaupungin väkiluku on edelleen ollut laskeva. Työttömyysprosentti on hienosti laskenut jo alle 10 prosentin ja työllisyyskehitys on muutoinkin vaikuttanut alueella hyvältä.

Salon tilinpäätös 2022

4. Taloudellinen tilanne

Taloudellinen tilanne ja talousarvion noudattaminen

Vuoden 2022 tulos oli 9 miljoonaa euroa ylijäämäinen, mikä oli huomattavasti talousarvion mukaista tulosta (- 1,6 milj. euroa) parempi. Alkuperäinen talousarvio laadittiin 9,3 miljoonaa

alijäämäisenä. Toimintakulut toteutuivat 0,3 miljoonaa euroa arvioitua alhaisempina ja toimintatuottoja saatiin 4,4 miljoonaa euroa arvioitua enemmän. Toimintatuotoista tuet ja avustukset ylittivät arvioidun 4,6 miljoonaa euroa, johon pääasiallisena syynä olivat edelleen valtion maksamat koronatuotet. Toimintakate oli näin ollen 4,1 miljoonaa muutettua talousarviota parempi. Verotulot ja valtionosuudet ylittivät talousarvion 3,7 miljoonalla eurolla, vaikka verotulojen määrää oli talousarviomuutoksena jo korotettu 9,4 miljoonalla eurolla alkuperäisestä arviosta. Tilikauden ylijäämän ja talousarviossa arvioidun alijäämän ero oli 10,6 miljoonaa euroa.

Talousarviota muutettiin tilikauden aikana niin, että verotulojen määrää lisättiin 9,4 miljoonalla eurolla ja toimintakulujen määrää lisättiin 1,6 miljoonalla eurolla.

Edellisvuoteen verrattaessa valtionosuustulot nousivat 8 miljoonalla eurolla. Verotuloja kertyi 9 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän.

Investointien toteutunut kokonaismäärä oli 13,6 miljoonaa euroa (edellisvuonna toteutui 18,8 miljoonaa euroa). Toteutuma oli 73,3 % suunnitellusta (edellisvuonna 74 %).

Talousarvion noudattaminen

Toimintakatteen poikkeamat talousarviosta, jotka olivat yhteensä positiivisia 4,5 miljoonaa euroa, syntyivät toimielinakohtaisesti seuraavasti:

- Sosiaali- ja terveystalvet	2,3 miljoonaa euroa (koronatuki)
- Kaupunkikehitystalvet	1,5 miljoonaa euroa
- Kaupunginhallitus	-1,3 miljoonaa euroa
- Sivistystalvet	1,6 miljoonaa euroa
- Rakennus- ja ympäristöpalvelut	0,3 miljoonaa euroa

Liikelaitos Salon Veden tulos jäi talousarviota 0,4 miljoonaa euroa huonommaksi.

Kaupunkikonsernin talous

Konsernitaseeseen on 31.12.2022 tilinpäätöksessä kertynyt ylijäämää 60,5 miljoonaa euroa, 1.187 euroa/asukas. Konsernilla on lainaa 155 miljoonaa euroa, 3.040 euroa/asukas (edellisvuonna 151,5 miljoonaa euroa, 2.948 euroa/asukas).

Kuntien talouden arviointikriteerit

Kaupungin talouden tilaa arvioitaessa voidaan verrata kaupungin tunnuslukuja niihin kriteereihin, jota valtio käyttää määrittäessään, milloin yksittäinen kunta luokitellaan erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevaksi kunnaksi. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on esitetty, miten Salon tunnusluvut ovat viime vuosina toteutuneet raja-arvoihin nähden.

Osittain koronatuokien ansiosta Salon kaupungin taloudelliset tunnusluvut nousivat hyväksyttävälle tasolle vuodesta 2020 alkaen. Koronasta johtuvia valtionavustuksia saatiin 4 miljoonaa euroa vuonna 2022 (7,6 milj. euroa vuonna 2021).

	2022		2021		2020		2019	
Kriteeri 1								
Kaupungin tase on alijäämäinen Eikä pystytä kattamaan neljässä vuodessa	+ 28,4 M€	●	+ 19,4 M€	●	+ 11,3 M€	●	- 3,4 M€	●
Kriteeri 2								
Konsernin alijäämä/asukas yli 1.000 e ja ed. vuonna yli 500 e	+ 1.187 €	●	+ 1.053 €	●	+ 774 €	●	+ 460 €	●
Kriteeri 3								
Kaikki seuraavat 4 yhtä aikaa ja kahtena vuonna peräkkäin:								
Konsernin vuosikate poistoista on alle 80 %	129 %	●	157 %	●	160 %	●	32 %	●
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä yli keskimääräisen	0,74	●	0,73	●	+ 0,78	●	+ 0,87	●
Konsernin lainat ja vuokravastuut/asukas vähintään 50 % yli keskimääräisen	alle keskimääräisen	●	alle keskimääräisen	●	alle keskimääräisen	●	alle keskimääräisen	●
Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	1,7	●	2,0	●	1,9	●	0,4	●

Vastuositoumukset ja taloudellinen tilanne

Salon kaupunki on toiminut Kiskon vanhustentukiyhdistyksen lainojen takaajana ja osin lainoittajana. Yhdistys on ollut jo pitkään taloudellisissa vaikeuksissa ja vuoden 2022 aikana yhdistys päätti selvitysmenettelyn käynnistämisestä. Yhdistyksen kiinteistöomaisuutta realisoimalla on pyritty hakemaan tilanteeseen ratkaisua, mutta lopputulos tulee tästä huolimatta olemaan se, että kaupungille muodostuu takaajana asiasta merkittäviä velvoitteita, joiden lopullinen summa selviää vuoden 2023 aikana. Takausten myöntäminen on ollut kyseisen aikakauden toimintatapa ja hyväksytyt menettely, eikä kaupungilla ole ollut yhdistyksen toimintaedellytysten parantamiseen juuri vaikutusmahdollisuuksia.

Kaupungilla on jäljellä takauksia samaan kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen osalta 11,1 miljoonaa euroa ja muiden yhteisöjen puolesta 15,2 miljoonaa euroa. Muiden kuin konserniyhteisöjen puolesta annetut takaukset ovat kohdistuneet sosiaalialan yhdistysten ja säätiöiden sekä vesiosuuskuntien lainavastuisiin. Sosiaalialan yhdistysten toiminta kohdistuu tällä hetkellä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toimintoihin, jolloin kaupungin toiminnalliset vaikutusmahdollisuudet yhdistysten toimintaan ovat aiempaa vähäisemmät.

Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen seuraamaan huolellisesti takauskohteiden taloudellisen tilanteen kehittymistä ja reagoimaan mahdollisiin ongelmiin nopeasti.

Aiemmin kaupungin taloussuunnitelmavuosilla on ollut laskelma Liikelaitos Salon Veden yhtiöittämisestä, mutta nyt tämä on poistettu. Positiivista on, että talouden tasapainottaminen on tällä hetkellä arvioidun tilanteen mukaan mahdollista ilman yhtiöittämistarvetta.

Vuoden 2022 tulos oli kokonaisuutena Salon kaupungin osalta hyvä. Tulokseen osaltaan vaikuttivat koronaan liittyvät tuet ja verotulojen positiivinen kehitys. Tulevien vuosien osalta Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kaupungin kiinteistöstä maksama vuokratulo on positiivinen asia.

Siirtymäajan jälkeiseen tilanteeseen tulee valmistautua hyvissä ajoin huomioiden myös se, että taloudellinen tilanne ei välttämättä vuokratulojen osalta ole nykyisen kaltainen jatkossa.

Samalla on huomioitava, että valtionavustusten osalta koronatuot eivät varmastikaan enää toistu, valtiontalouden tilaa ja valtionosuuksia voidaan tarkastella tulevilla hallituskaudella kriittisesti sekä verotulojen myönteinen kehitys voi katketa.

5. Henkilöstö

Vuoden 2022 lopussa Salon kaupungin palveluksessa oli yhteensä 3 587 henkilöä työ- tai virkasuhteessa. Vakinaisessa työ- tai palvelussuhteessa oli 2 855 henkilöä ja muuhun kuin sijaisuuteen perustuvia määräaikaista palvelussuhteita oli vuoden lopussa 237 kappaletta.

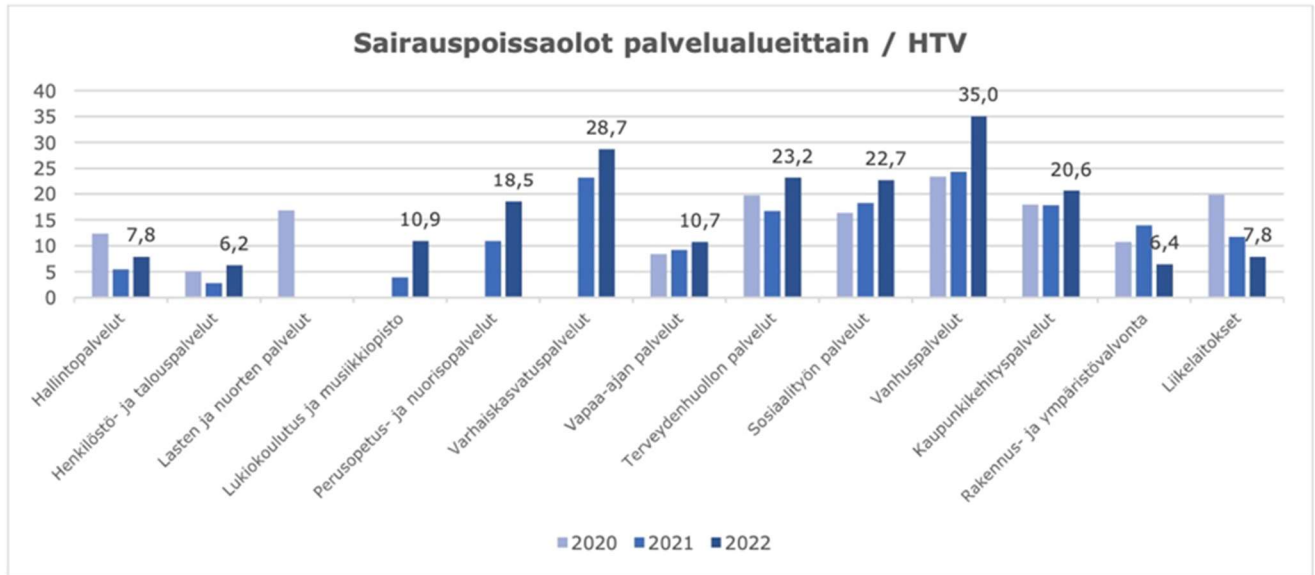
Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle siirtyi 1 661 viranhaltijaa tai työntekijää, joista 1 324 oli vakinaisessa palvelussuhteessa.

Talousarviossa oli asetettu yhden miljoonan euron säästö tavoite henkilöstökuluissa. Tavoite ei toteutunut, vaan henkilöstökulut kasvoivat 5,4 miljoonaa euroa (kasvu oli 3,3 %). Säästöjä pyrittiin saamaan muun muassa lomapalkkavelan pienentämisellä, palkattomien vapaiden pitämällä ja lomarahen vaihtamisella vapaaksi. Tavoitteen saavuttaminen ei onnistunut lisääntyneiden sairauspoissaolojen ja hyvinvointialueudistuksen valmistelun vuoksi.

Positiivista on kuitenkin, että toteutettujen säästötoimenpiteiden avulla saavutettiin myös huomattavia vähennyksiä henkilöstömenoissa. Ilman näitä käyttöön otettuja keinoja henkilöstömenot olisivat kasvaneet entistä enemmän.

Sairauspoissaoloja on eniten kalenteripäivinä vanhuspalveluiden ja varhaiskasvatuksen palvelualueilla. Suhteutettuna henkilötyövuosiin niitä on eniten vanhuspalveluiden, varhaiskasvatuksen ja terveyspalveluiden alueilla. Sairauspoissaolojen määrä on kasvanut huomattavasti verrattuna vuoteen 2021. Suurimmat diagnoosiluokat ovat tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja mielenterveyden häiriöt, jotka yhdessä kattavat yli puolet sairauspoissaolojen määrästä.

Tarkastuslautakunta suosittelee sen selvittämistä, miten työnantaja voisi nykyistä tehokkaammin tukea henkilöstöä sekä ennaltaehkäistä tuki- ja liikuntaelinsairauksia ja mielenterveysperustaisten sairauksien määrän kasvua kaupungin henkilöstön keskuudessa. Työnantaja voi vaikuttaa työolosuhteisiin, jotka altistavat näille sairauksille.

Henkilöstön sairauspoissaolot, niistä aiheutuvat työjärjestelyt, hyvinvointialueuudistuksen valmistelu ja organisaatiouudistus aiheuttivat esimiehille poikkeuksellista kuormitusta vuonna 2022. Henkilöstön ja avainhenkilöiden vaihtuvuus ja niistä aiheutuneet rekrytoinnit ovat olleet erityisen haastavia vuoden aikana.

Vuoden 2022 aikana päättyneitä palvelussuhteita oli 328 ja alkaneita 368 kappaletta. Vastaavat luvut vuonna 2021 olivat päättyneitä palvelussuhteita 242 ja alkaneita 208 kappaletta. Lukuihin sisältyvät irtisanoutuneet, eläkkeelle siirtyneet, irtisanotut ja kuolleet.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomioita henkilöstön vaihtuvuuden kasvuun ja korostaa, että perehdyttämiseen ja hiljaisen tiedon siirtymiseen tulee kiinnittää erityistä huomioita. Avainhenkilöiden vaihtuvuus on havaittu kaupungin keskeiseksi riskiksi.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota kuulemisissa siihen, että kaupungin eri toimialoilla toimiville esimiehille ei ole kaikkien osalta määritelty sijaista. Esimiesasemassa toimivalle sijaisen määrittäminen on tärkeää myös alaisten ohjaamisen turvaamiseksi.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että vaativia esimiestehtäviä hoidetaan monissa kaupungin yksiköissä niin, että työntekijä sijoittaa lomansa niin, että se ajoittuu työtehtävien kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, koska sijaista ei varsinaisesti ole tai ei haluta kuormittaa omilla tehtävillä muita työntekijöitä. Tämä osoittaa hienoa sitoutumista, mutta toisaalta on pidemmän päälle riski siitä, että työntekijät kuormittuvat liikaa. Yksikön toiminta on myös haavoittuvaa, jos tosiasiallista sijaista ei ole.

Vuonna 2022 kaupungin palveluksesta jäi vanhuuseläkkeelle 84 henkilöä ja työkyvyttömyyseläkkeelle 30 henkilöä. Salon kaupungilla eläkeasioiden yhteyshenkilönä on toiminut sosiaali- ja terveyspalvelujen taloussihteeri, jonka avustuksella eläkehakemusten laatiminen on käynnistynyt. Eläkeasioiden yhteyshenkilö siirtyi Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palvelukseen. Tämän jälkeen tarjolla ei ole ollut aiemman laajuista ja

kattavaa tukipalvelua. Lähtökohtaisesti työntekijä hakee itse eläkettä, mutta henkilöstöpalveluissa on nimetty kaksi henkilöä, jotka tarvittaessa auttavat ja ohjeistavat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen hakuun liittyvissä asioissa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä sitä, että kaupungilla on kyseistä palvelua tarjolla ja sitä pitää edelleen tarjota riittävässä laajuudessa.

Rekrytointihaasteet ovat asiakokonaisuus, joka toistuu jo hyvin monilla kaupungin palvelualueilla. Rekrytointihaasteiden todetaan jo vaikuttavan palvelutuotantoon ja työtehtävien hoitamiseen. Kyseessä on samalla myös työhyvinvointikysymys, kun työssä oleva henkilöstö pyrkii hoitamaan tehtävät liian vähäisillä resursseilla.

Tarkastuslautakunta korostaakin, että tämä on jatkossa kaupungin keskeisiä haasteita, johon tulee etsiä ratkaisuja. Työnantajakuva ja houkuttelevuutta työnantajana tulee kehittää kaikin tavoin.

Työterveyshuolto

Vuosi 2022 oli ensimmäinen kokonainen työterveyshuollon toimintavuosi Länsirannikon Työterveys Oy:n ja Salon kaupungin kanssa. Länsirannikon Työterveyshuolto on tuottanut työterveyshuollon palvelut Salon kaupungille 1.6.2021 alkaen. Toimintavuoden 2022 aikana on muokattu työterveyshuollon käytäntöjä, kerätty asiakaspalautteita ja käyty neuvottelut uuden toimintasuunnitelman muokkaamiseksi. Henkilöstön palaute oli edelleen vuonna 2022 jossain määrin kriittistä koskien vastaanottoaikojen heikkoa saatavuutta ja työterveyshuollon huonoa tavoitettavuutta.

Työterveyshuollon Kela-korvausjärjestelmä uudistui vuonna 2020. Uudistus koski rahoituksen muutosta ja se kannustaa ennaltaehkäisevän ja työkykyä tukevan työn lisäämiseen työpaikoilla. Myös Salon kaupunki on painottanut toimintaa vahvasti lakisääteiseen työterveyshuoltoon, jolloin pääpaino on ennaltaehkäisevässä ja työkykyä tukevassa toiminnassa. Myös Kelalta saatavat korvaukset ovat suurempia suhteessa kustannuksiin ennaltaehkäisevässä ja työkykyä tukevassa toiminnassa, joten korvaukset tasaavat osaltaan työterveyshuollon järjestämisen nousseita kustannuksia.

Tarkastuslautakunta korostaa, että toimiva ja kattava työterveyshuolto on työntekijöiden hyvinvoinnin edistämiseen ja sitouttamiseen liittyvä keino pitää osaava henkilökunta työnantajan palveluksessa sekä vetovoimatekijä uusien työntekijöiden rekrytoinnissa.

Työelämän laadun mittaaminen

Salon kaupungin työhyvinvointityötä seurataan työelämän laatumittauksella (QWL, Quality of Working Life). Toimialoilla koetaan, että QWL antaa tietoa työyksikön hyvinvoinnista, mutta sen toteuttaminen koetaan osin raskaaksi. Kehittämishjelman toteuttamiselle ja edistämislle ei jää tarpeeksi aikaa, kun tutkimus tehdään kaksi kertaa vuodessa. Kyselyn vastausprosentti ja huolellisuus vastauksissa korostuu, kun kyselyjä tehdään harvemmin.

Tarkastuslautakunta suositteleeekin selvittämään, olisiko QWL-kysely mahdollista toteuttaa esimerkiksi supistettuna kyselynä tai osin harvemmin.

Säännöllinen QWL-mittaus ja tulosten läpikäynnit yksikössä ovat kehittäneet toimintaa systemaattisesti. Tuloksissa on kuitenkin erityisen huolestuttavaa, että koko kaupunkitasoinen ylimmän johdon avoimuus ja tiedon saanti koetaan puutteelliseksi. Esimiestasolla koetaan, ettei tarvittavaa tietoa saada eikä toisaalta sitä myöskään siirry toiseen suuntaan eli ruohonjuuritasolta ylöspäin.

Tarkastuslautakunta kiinnittääkin huomiota, että tiedonkulkuun ja avoimuuteen päätöksenteossa tulee kiinnittää erityistä huomiota.

6. Konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutuminen

Konserniyhtiöiden toiminnasta raportoidaan tilinpäätöksessä olennaisten tapahtumien ja toiminnan osalta sekä joidenkin taloudellisten tietojen osalta. Kokonaisuutena kuntalaisilla on hyvin vähän tietoa konserniyhtiöiden toiminnasta, taloudesta ja mahdollisista riskeistä. Konserniyhtiöiden toimintaa ohjaa osakeyhtiölaki, mutta toivottavaa on, että mahdollisuuksien mukaan yhtiöiden toiminnasta tulisi raportoida ja tiedottaa aktiivisesti aiempaa enemmän yhtiökohtaisesti.

Inhouse-yhtiöiden käyttö julkisissa hankinnoissa on herättänyt julkisuudessa keskustelua. Salossakin on useita osakkuuksia inhouse-yhtiöissä. Avoimuuden ja tiedon saannin varmistamiseksi olisi hyvä, että nämä osakkuudet ja niihin liittyvät hankintojen vuositasoiset määrät listattaisiin. Tarkastuslautakunta toteaaakin, että tämän kokonaisuuden arvioiminen kriittisesti on tarpeen.

Talousarviossa on ollut tavoitteena omistajapolitiikan laatiminen. Asiasta on luonnos käsitelty loppuvuodesta konsernijaostossa. Tarkastuslautakunta pitää positiivisena kehityksenä omistajapolitiikan laatimista ja toivookin, että asia saadaan pikaisesti loppuun saatetuksi. Samalla tulee tehostaa konserniohjausta ja varmistaa, että yhteydenpito yhtiön ja omistajan välillä on säännöllistä ja toimivaa. Konserniohje on myös päivitetty vuoden 2022 aikana. Tarkastuslautakunta on jo aiemmin korostanut, että tytäryhtiöiden hallituksissa tulee olla ammattitaitoista osaamista ja kyseisen toimialan tuntemista.

Hallitusjäsenten valintaan tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomioita ja tarjolla tulee olla myös koulutusta tehtävään.

6.1 Salon Vuokratalot Oy

Tarkastuslautakunta on vuoden 2021 arviointikertomuksessa nostanut Salon Vuokratalot Oy:stä seuraavia asioita esiin:

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin tulee selkiyttää omistajapoliittista ohjaustaan Salon Vuokratalot Oy:n suhteen.

Omistajan tulee pohtia nykyisen hallinnointimallin toimivuutta jatkossa.

Tarkastuslautakunta kehottaa omistajaa kiinnittämään huomiota Salon Vuokratalot Oy:n korjausvelan hallintaan.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunginhallituksen ja konsernijaoston tulee selvittää, miten omistajaohjausta on kehitetty ja mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä tilanteen korjaamiseksi. Selvityksessä tulee kuvata, miten kaupungin organisaatiossa on omistajaohjausasiat vastuutettu ja tehtävä hoidettu.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaikki aiemmat havainnot ovat edelleen ajankohtaisia ja niihin tulee pikaisella aikataululla saada ratkaisu.

Yhtiöllä on merkittävä omaisuus ja lainavastuut. Kuntalaisten tulee tietää nykyistä enemmän yhtiön toiminnasta, vuokra-asuntokannasta ja tilanteesta.

Aiempien havaintojen lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että yhtiön tulee tehostaa toiminnastaan tiedottamista.

6.2 Yrityssalo Oy

Yrityssalon toiminnan voidaan todeta olevan aiempaa avoimempaa ja näkyvämpää. Yrityssalo toteuttaa alueella lukuisia eri elinkeinoalojen yrityksille suunnattuja hankkeita, jotka osaltaan lisäävät yritysten toiminta- ja kehittymisedellytyksiä. Samoin tarjolla on runsaasti koulutusta ja osaamisen kehittämistä, joka myös osaltaan tukee elinvoimaisuuden lisääntymistä.

6.3 Salon Kaukolämpö Oy

Salon Kaukolämpö Oy:n tulos oli erittäin hyvä ja samaan aikaan tuotetun kaukolämmön hinta laski. Tämä on kuntalaisten kannalta erittäin positiivinen asia ja lisää myös vetovoimaisuutta alueelle. Kaukolämmön piiriin tuli vuoden aikana kaikkiaan 71 uutta asiakasta.

6.4 Salon seudun koulutuskuntayhtymä

Oppilaitoksen toiminnassa on erittäin positiivista aktiivinen ote ukrainalaisten pakolaisten kotouttamisessa ja ammattiin kouluttamisessa. Salon seudun koulutuskuntayhtymän rooli on ollut merkittävä koko maan mittakaavassa.

6.5 Salo IoT Park Oy

Merkittävimpanä uutena toimijana oli tehostetun asumisen Campuskodin yksikön avaaminen marraskuussa 2022. Asuinhuoneita siellä on yhteensä 30 kappaletta ja projektin toteutus onnistui aikataulussa ja kustannukset alittivat budjetin. Merkittävä uusi toimija on myös TYKS Psykiatrian vastaanottotilat, joita valmistellaan käyttöön otettavaksi vuoden 2023 aikana. Uusi

toiminta on vaatinut merkittäviä investointeja, jotka on rahoitettu lainoituksella. Kaupungin lainamäärä yhtiölle on pysynyt ennallaan, mutta yhtiön velkamäärä on kokonaisuudessaan lisääntynyt 2,67 miljoonaa euroa, yhtiön koko lainamäärän ollessa 11,3 miljoonaa euroa.

Kampuksen tiloista on kokonaisuudessaan vuokrattuna tällä hetkellä puolet ja vapaana olevat tilat ovat lähinnä toimisto- ja erikoistiloja. Tarkastuslautakunta toteaa, että toiminta on kehittynyt hyvin.

6.6 Liikelaitos Salon Vesi

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksissaan lukuisina vuosina nostanut esiin Liikelaitos Salon Veden investointeihin varattujen määrärahojen vähäisen käytön. Asiaa ei ole saatu korjattua vuosien aikana, vaikka kyseessä on toiminnan kannalta keskeinen asia ja riski korjausvelan kasvulle on olemassa. Vuonna 2022 investointeihin varatusta kahdesta miljoonasta eurosta käytettiin vain 1,2 miljoonaa euroa.

Investointihankkeiden viivästymisen on perusteltu johtuneen resurssivajeesta ja osaksi materiaalien saatavuusongelmista. Toimintakertomuksessa on esitetty, että saneerausten suunnitteluun ja toteutukseen tullaan jatkossa panostamaan, jotta korjausvelkaa saadaan pienennetyksi. Tulevaisuudessa keskusjätevedenpuhdistamon saneeraus ja vesihuollon kehittämissuunnitelman päivittäminen tarvitsevat resurssointia.

Salon Vesi on kärsinyt resurssivajeesta, jolloin hankkeiden eteenpäin viemiseen ei ole ollut henkilöstöä. Parannusta on nyt tulossa, kun vuonna 2022 on rekrytoitu verkostopäällikkö ja verkostomestari. Lisäksi uusi viemäriulaitospäällikkö aloitti työnsä vuodenvaihteessa. Pitkään toivottu koko Salon alueen viemäreiden ja vesiputkien kartoitus on aloitettu.

Tarkastuslautakunta korostaa, että korjausvelan hoitaminen on ensiarvoisen tärkeää ja tästä syystä investointihankkeiden toteuttaminen tulee varmistaa kaikin keinoin. Henkilöstön rekrytointi tukee tätä tavoitetta hyvin.

Liikelaitos Salon Veden toimitusjohtajalle ei ole nimettyä sijaista. Viime vuosien aikana olleiden henkilövaihdosten kanssa tämä on kuormittanut toimintaa paljon ja jälleen vuoden 2022 aikana oli edessä uuden toimitusjohtajan rekrytointi edellisen vuoden tapaan.

Liikelaitos Salon Veden toiminnan kehittäminen ja organisointi edellyttää vahvaa ohjausta sekä myös panostusta. Tämä on erityisen tärkeää, koska kyseessä on jokaisen kuntalaisen osalta kriittinen toiminto.

Salon Veden toimitilat ovat ahtaat, eikä niissä ole erillisiä asiakaspalvelutiloja ja lisäksi tilat eivät ole esteettömiä. Liikelaitos Salon veden johtokunta on käsitellyt toimitilojen vuokraukseen liittyviä asioita maaliskuussa 2022 ja päättänyt pyytää toimitusjohtajaa kartoittamaan tilavaihtoehtoja kustannusvaihtoehtoineen. Tarkastuslautakunta toteaa, että kartoituksessa on hyvä huomioida mahdolliset kaupungin omat kiinteistöt, jos niistä mahdollisesti löytyisi sopivia tiloja.

Johtokunta päätti lokakuussa purkaa Kiikalan vedenotto –projektin maanvuokrasopimukset tarpeettomina joulukuun alusta alkaen, koska vedenotto ympäristösyistä on lopetettu. Maanomistajat riitauttivat vuokrasopimuksen purun vaatien maksamattomia vuokria ja

vahingonkorvauksia. Omistajat vaativat myös maa-alueen ennallistamista. Asian käsittely on edelleen kesken.

Kiskon viemäriasia on jatkokäsittelyssä. Jätevedet on tarkoitus tulevaisuudessa johtaa keskusjätevedenpuhdistamolle, mutta ajankohdasta ei ole vielä tietoa. ELY-keskus on tehnyt aluehallintoviranomaiselle aloitteen puhdistamon ympäristöluvan tarkistamisesta ja asian jatkokäsittely tulee riippumaan aluehallintoviranomaisen ratkaisuksista.

Viime vuosien aikana on käsitelty esimerkiksi organisaatiouudistukseen, tilaratkaisuihin, investointeihin ym. liittyviä asioita toistuvasti ilman, että asioita on saatu ratkaistua.

Tarkastuslautakunta toteaaakin, että kokonaisuutena Liikelaitos Salon Veden hallinnoinnissa on kehitettävää ja tehostettavaa. Valmistelua tulee tehostaa niin, että asioita saadaan päätökseen asti.

7. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen

7.1 Konsernipalvelut

Kaupungilla on ollut pitkään valmisteilla ns. ostolaskudatan avaaminen. Vuoden lopussa asiaan on saatu ratkaisu, jonka avulla ostolaskudatan avaaminen ilman manuaalista työtä mahdollistuu.

Tarkastuslautakunta pitää erittäin myönteisenä, että tietoja on jatkossa mahdollista julkisesti arvioida.

Päätösten vaikuttavuuden arvioinnin toteuttaminen on ollut esillä jo pitkään ja asiaa on toteutettu esimerkiksi opetuslautakunnan alaisissa palveluissa. Tätä toimintaa tulee laajentaa koskemaan koko kaupungin päätöksentekoa ja samalla syventää päätösten vaikutusten arviointia niin, että päätösten myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia arvioidaan laajasti.

Tiedolla johtamisen tarve on ollut tarkastuslautakunnan arviointikertomuksissa jo pitkään esiin nostettu teema. Esimiehillä ei ole riittävästi käytettävissä päivittäisjohtamiseen liittyviä tietoja vaan asioita joudutaan keräämään, yhdistämään ja näin käytetään asiaan merkittävästi aikaa samalla kun riski virheisiin lisääntyy. Sarastian Saaga-järjestelmän tuli tätä tietoa tuottaa ja siihen panostettiin myös kaupungin omaa panosta. Tällä hetkellä toimivaa järjestelmää ei kuitenkaan ole käytettävissä.

Tarkastuslautakunta haluaa korostaa tiedolla johtamisen tärkeyttä ja sen avulla esimiesten ajankäytön parempaa kohdentamista sekä käytettävissä olevan tiedon lisäämistä.

Osallistuvaa budjetointia on Salon kaupungissa toteutettu jo useamman kerran. Sille asetettuja ehtoja ja osallistumissääntöjä tulee arvioida kriittisesti siitä näkökulmasta, että kenellä kaikilla siihen on mahdollisuus osallistua. Myös äänestystoiminnon on todettu olevan haasteellinen toteuttaa kustannustehokkaasti. Saatuja kokemuksia tulee arvioida ja selvittää mahdollisia kehittämistoimia.

Hyvinvointialueuudistuksen toteutuminen vuoden 2023 alusta on ollut laajan valmistelun tulos. Epätietoisuus on kuormittanut henkilöstöä ja asian valmistelussa on ollut iso työ eri organisaation tasoilla. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan viestinnässä onnistuttiin kuitenkin olosuhteet huomioiden hyvin.

Kaupungin tehtävissä korostuu entisestään ennaltaehkäisevien toimien tärkeys ja yhteistyön merkitys Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa. Tarkastuslautakunta korostaa, että tämän osion laajuutta ja tarpeellisuutta tulee arvioida tarkasti ja reagoida ripeästi, mikäli havaitaan, että lisäresursoinnille on tarvetta.

Kuntalaisten palvelutarpeen huomioiminen on keskeistä ja ennaltaehkäisevän työn asiantuntijuudelle ja yhteistyölle on edelleen voimakas tarve. Yhteistyön tulee olla aktiivista ja organisoida järjestelmällisesti. Hyvinvointikoordinaattorin ja hyte-toiminnan osuus tässä työssä on merkittävä ja kaupungin tulee arvioida tähän kohdennettavia resursseja kokonaisuudessaan.

Esteellisyys

Oikeusministeriö on julkaissut (selvityksiä ja ohjeita 2022:9) Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa - Askelmerkkejä hyvään hallintoon ohjeistuksen. Kyseessä on hyvä ohje koko organisaation tutustuttavaksi ja noudatettavaksi. Tarkastuslautakunta nostaa erityisesti esiin ns. kaksoisroolit ja sidonnaisuudet, joihin liittyvien intressien toteuttamista henkilö edistää asemaansa tai vaikutusvaltaansa käyttämällä. Lisäksi tulee huomioida ns. piilokorruptio, jolloin toiminnasta puuttuu avoimuus ja joka on epäasiallista vaikuttamista.

Tarkastuslautakunta haluaa korostaa esteellisyyksiin liittyvän ohjeistuksen tarpeellisuutta, sen kattavaa kouluttamista niin luottamushenkilöille kuin viranhaltijoille sekä ohjeistuksen huomioimista päätöksenteossa.

7.2 Kaupunkikehityslautakunta

Kustannusten nousu Ukrainan kriisin ja yleisen kustannustason nousun myötä on vaikuttanut myös kaupunkikehityslautakunnan määrärahatarpeeseen ja mahdollisuuteen toimia.

Vuoden 2019 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota investointihankkeiden toteuttamiseen ja valvontaan kaupungissa toteamalla: "Yhteistyö investointikohteen käyttäjän ja hanketta toteuttavan kaupunkikehityspalveluiden välillä on tärkeää. Vastuutaho ja työnjako tulee olla selkeästi määritelty, jotta valvonta toteutuu riittäväällä tavalla."

Perniössä otettiin syyskauden 2022 alussa käyttöön uusi koulu, joka investointina oli viime vuosien suurimpia hankkeita kaupungissa. Uusi koulu on alueelle merkittävä vetovoimatekijä ja kokonaisuudessaan uusi rakennus on onnistunut. Laaja rakennushanke on iso voimanponnistus sekä rakennuttajille että käyttäjätahoille. Tehtävään täysipainoisesti

paneutuva henkilö pystyisi koordinoimaan käyttäjien toiveita ja varmistamaan, että tieto ja aikataulutus eri asioiden yhteensovittamiseksi on kunnossa.

Tehtävien vastuuttaminen ja selkeä työnjako ovat ensiarvoisen tärkeitä monitahoisen hankkeen onnistumisen varmistamiseksi.

Maankäyttöpalvelut

Kaupunkikehityspalveluiden toimialalla avainasemassa olleiden henkilöiden eläköityminen on vuoden aikana vaikuttanut toimintaan. Näissä tilanteissa hiljaisen tiedon siirtyminen ja asioiden dokumentointi on ensisijaisen tärkeää.

Resurssipula on myös monin osin vaikuttanut maankäyttöpalveluiden toimintaan. Palvelualue on itse arvioinut, että puutteellisista henkilöstöresursseista johtuen on pystytty ylläpitämään parhaimmillaan vain tyydyttävää palvelutasoa. Kaavoituksen ja maankäytön osalta on valtakunnallisesti uutisoitu noin 60 prosentissa kunnissa olevan työvoimapula ja jatkossa eläköityminen pahentaa tilannetta entisestään. Rekrytointiongelmia on todettu jo pitkään haasteelliseksi useilla kaupungin toimialoilla ja tähän tuleekin pyrkiä kaikin keinoin etsimään ratkaisuja.

Maankäytön suunnitteluun liittyvä palvelutarpeen kasvu on nähty positiivisena signaalina alueen aktiivisuuden lisääntymisestä. Rekrytointihaasteista huolimatta kaupungin tulee pyrkiä vastaamaan tähän palvelutarpeen kasvuun ripeästi, jotta alueen kehittämissuunnitelmat saadaan toteutettua.

Yleisten alueiden ylläpito ja kehittäminen

Vaativien sääolosuhteiden vuoksi kunnossapidon kustannukset ylittivät määrärahat noin 20 prosenttia. Käyttötalouteen varatut määrärahat oli arvioitu normaalien keliolosuhteiden mukaisesti. Määrärahojen ylitystä lisäsi myös yleinen kustannustason nousu. Palvelualueen raportoinnin mukaan kunnossapidettävien teiden pinta-ala on lisääntynyt, mutta erityisesti kiinnittää huomiota, että kustannukset ovat vuoden 2021 tilinpäätöksessä olleet 2,1 miljoonaa euroa ja vuonna 2022 kustannukset ovat olleet 3,0 miljoonaa euroa, jolloin voi todeta kasvun olleen merkittävää.

Palvelualue on raportoinut, että liikenneturvallisuuteen liittyviä parantamishankkeita ei ole pystytty toteuttamaan, koska määrärahat ovat olleet käyttötaloudessa ja kustannusten nousun vuoksi määrärahaa ei ole ollut tähän kohdentaa.

Palvelualueen tulee talousarviota laatiessaan huomioida asia ja esittää itse tarvittavia muutoksia, jotta myös liikenneturvallisuuden parantamishankkeet saadaan etenemään.

Tilapalvelut

Henkilökunnan osin pitkät sairauslomat ja eläköitymiset ovat haitanneet palvelutason ylläpitoa. Henkilöstökulut alittuivat, johtuen henkilöstövajeesta. Resurssit eivät ole riittäneet eivätkä

vastaa pitkäaikaista jaksamista työssä. Tilapalvelut on pyrkinyt ratkaisemaan tilannetta rekrytoimalla vuoden aikana useita henkilöitä.

Sisäilmaongelmien ratkaiseminen on vaatinut panostusta ja vuosi on ollut myös uudisrakentamisen osalta toimielias. Perniön kirkonkylän uusi koulu valmistui ja hanke oli Salon viime vuosien suurin rakennushanke. Lisäksi torin huoltorakennus saatiin sovitussa aikataulussa käyttöön ja se tulee vaikuttamaan positiivisesti Salon torin toimintaan.

Tilapalvelut on raportoinut, että korvausinvestointihankkeiden osalta kokonaismääräraha riitti hyvin. Talousarviossa pysyminen on aina positiivinen suoritus. Koska tiedossa on, että kaupungin kiinteistöissä korjausvelkaa on runsaasti, toivottavaa olisi, että varattu määräraha käytetään kokonaisuudessaan korjauksiin.

Ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelut

Perniön uudessa koulussa tuotetaan Perniön, Särkisalon, Teijon ja Kiskon alueiden ruokatuotanto aluevalmistuskeittiössä. Toiminta alkoi elokuussa 2022. Toiminnassa tapahtui vuoden vaihteessa merkittävä muutos, kun Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kautta Kaarea Oy:lle siirtyi kolme valmistuskeittiötä ja kolme palvelukeittiötä. Henkilöstöä siirtyi tässä yhteydessä 34 henkilöä.

Tämän lisäksi eriytettiin toimintaa niin, että Kimarassa tuotetaan ikäihmisten ruoka- ja ateriapalvelu Kaarea Oy:lle ja vastaavasti Armfeltin yhtenäiskoulun ruoka tuotetaan keskuskeittiössä. Tämä järjestely jatkuu, kunnes Ylhäistentien valmistuskeittiö saadaan käyttöön kesällä 2023. Tämän kaltaisten toimintojen muutosten suunnittelu ja organisointi vaatii paljon työpanosta ja asioiden yhteensovittamista eri toimijoiden kesken.

Hintojen nousu on vaikuttanut laajasti ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelujen kustannuksiin ja talousarvio ylittyikin vuonna 2022.

Liikennepalvelut

Joukkoliikenteen matkamäärät ovat lähteneet nousuun vuoden 2022 alusta. Paikun käyttäjämäärä nousi 30 prosentilla edellisestä vuodesta. Varsin positiivista on, että koululaisten lisäksi myös muut käyttäjät ovat alkaneet käyttämään Paikkua enemmän. Julkisen liikenteen reittien ja vuorojen lisääminen on myös vaikuttanut joukkoliikenteen käytettävyyteen. Merkittävä kokeilu oli kesäaikana Paikun maksuttomuus sekä syksyllä keskipäivässä aikuisten alennettu hinta.

Joukkoliikenteen kustannukset ovat vuositasolla merkittävät. Liikennepalvelut on tilinpäätöksessä raportoinut henkilöliikennepalvelujen kulujen olleen 4,46 miljoonaa euroa ja joukkoliikenteen tuen 0,38 miljoonaa euroa, muut tuotot ovat 1,95 miljoonaa euroa.

Päätöksentekijöiden tehtävä on linjata, missä laajuudessa palvelua tuotetaan, millaisia kehittämishankkeita toteutetaan ja näin linjata Salossa toteutettavan palvelun tasoa ja kustannuksia.

Liikennepalveluissa henkilöstön rekrytointihaasteet ovat myös kuormittaneet yksikön toimintaa. Ukrainan sota on nostanut raaka-aineiden hintaa merkittävästi, joka on näkynyt mm. polttoaineiden hinnassa.

Edellä kuvattu Perniön koulun valmistuskeittiön käyttöönotto vaikutti myös vanhusten ateriakuljetuksiin, joita liikennepalvelut hoitavat. Tämä on käytännön osoitus siitä, miten eri palvelualueiden toiminnot vaikuttavat myös muihin palvelualueisiin ja vaativat yhteistyötä ja toimintojen suunnittelua.

Kehittämisen-, elinkeino- ja työllisyyspalvelut

Kehittämisen-, elinkeino- ja työllisyyspalveluissa toteutetaan lukuisia hankkeita erilaisiin elinkeinopolitiikan toteuttamiseen liittyviin kokonaisuuksiin. Tarkastuslautakunta on todennut vuoden 2022 kuulemisten yhteydessä, että kaupungilla on useilla eri palvelualueilla runsaasti hankkeita toteutettavana. Niiden avulla on myös palkattu kaupungille runsaasti henkilökuntaa. Työntekijät ovat määräaikaista ja rekrytointi on esimiehille myös työllistävä tehtävä.

Hankkeiden hallinnointi, raportointi ja seurantatehtävät ovat työllistäviä ja rahoittajilla on erilaisia ohjeita hankkeiden toteuttamiseen. Hallinnointitehtävät ovat pääsääntöisesti esimiesten vastuulla ja välttämättä ei ole määritelty sijaista, joka tarvittaessa pystyy tehtävän hoitamaan. Tämä muodostaa merkittävän riskin, sillä hankkeiden raportointiin liittyy määräaikoja maksatusten toteutumiseksi ja usean työntekijän palkkaus on hankkeista riippuvainen.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että hankkeiden toteuttamiseen tulee olla koordinoiva taho tai henkilö, jolla on kokonaiskäsitys kaupungin hankkeista ja pystyy tarjoamaan palvelualueille myös tukea hankkeiden hallinnointiin.

Tämä asiakokonaisuus on nostettu kehittämispalveluiden alla esiin, koska tämä taho voisi mahdollisesti koordinoida asiaa kaupunkitasoisesti. Toivottavaa on, että organisaatiouudistuksen yhteydessä asia tulee huomioitua.

Työllisyyden kuntakokeilu

Työllisyyspalveluiden tavoitteiden toteutumista on osaltaan edistänyt työllisyyden kuntakokeilussa mukanaolo sekä yleinen työllisyysilanteen paraneminen. TE-palvelujen toteuttaminen siirtyy kunnille vuoden 2025 alusta. Tämän uudistuksen valmisteluun liittyy paljon suunnittelutyötä. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tämä on tärkeä uudistus työntekijöiden ja yritysten tarpeiden kohtaamisen kannalta.

7.3 Rakennus- ja ympäristölautakunta

Rakennus- ja ympäristövalvonta

Rakennus- ja ympäristövalvonnan toimintaan on tuonut haasteita se, että työvoimapulaa ja rekrytointihaasteita on laajasti ja tämä on tuotu esiin myös toimialan riskikartoituksissa. Rakennetun ympäristön valvontaan ei ole ollut osoittaa henkilöstöä suunnitellulla tavalla.

Rakentamisen lupia haettiin vuonna 2022 ennakoitua vähemmän. Niiden tilastollinen keskiarvokäsittelyaika on 22 päivää, joka on huomattavasti pienempi kuin aiempina vuosina. Tarkastuslautakunta on usein kiinnittänyt huomioita rakennuslupien käsittelyaikaan, jonka voi nyt todeta olevan kohtuullinen. Rakennusvalvontaa on työllistänyt yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamislupahakemukset, joista osa on käsitelty lautakunnassa saakka.

Energiakriisiin liittyvät asiat ovat vaikuttaneet myös rakennusvalvontaan, kun pientalojen öljylämmityslaitteistoja on vaihdettu muihin lämmönlähteisiin. Rakennusvalvonta antaa asiasta lausunnon niissä tapauksissa, joissa säiliön poistaminen ei ole rakennuksen sisätiloista mahdollista. Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös rakennusvalvontaviranomaisen toimintaan ja työtehtäviin. Tähän on vastattu positiivisella tavalla, kun yhdessä ympäristönsuojelun kanssa on järjestetty omakotiasujille suunnattuja energiatiltoja.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelussa suunnitelmallisen valvonnan toteuttaminen on ollut hyvällä tasolla (93 %). Haja-asutusten jätevesien käsittelyn valvontaa ei sen sijaan ole pystytty tekemään tehokkaasti resurssipulan vuoksi.

Kuva: Nairassuo Kiskossa

Kaupungin aloitteesta on aloitettu yhteistyössä Valonian kanssa Nairassuon ennallistaminen. Hanke on konkreettinen esimerkki tavasta toteuttaa Salon kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelmaa 2021-2025. Ennallistamisen tavoitteena on ojitetun suoalueen vesitalouden palauttaminen lähemmäs luonnontilaa sekä suoluonnon monimuotoisuuden lisääminen. Pitkällä tähtäimellä toimilla saadaan hiilensidonta-, vesiensuojelu- ja monimuotoisuushyötyä.

Kokonaisuutena ympäristönsuojelussa on useita hankkeita, joiden avulla pyritään vaikuttamaan monimuotoisuuden edistämiseen ja turvaamiseen. Tarkastuslautakunta pitää tämän kaltaista hanketyötä erittäin kannatettavana.

Ympäristöterveydenhuolto

Someron ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi Forssan hyvinvointikuntayhtymältä Salon kaupungille vuoden 2023 alusta. Tähän liittyi valvontayksikön käynnistämiseen ja henkilöstön siirtymiseen liittyviä valmistelutöitä.

Eläinlääkintähuollossa oli resurssipula niin sijaisista kuin vakinaisesta henkilöstöstä. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman mukaisia eläinsuojelutarkastuksia on saatu tehtyä vain 17 prosenttia suunnitellusta. Pääpaino onkin epäilyyn perustuvissa valvontakäynneissä ja akuuteissa eläinsuojelutapauksissa. Tarkastuslautakunta toteaa, että tehtävien priorisointi on haasteellisessa rekrytointitilanteessa järkevää, mutta toivottavaa on, että pitkällä tähtäimellä resurssipulaan pystytään löytämään ratkaisuja.

7.4 Vapaa-ajan lautakunta

Tarkastuslautakunta on katselmuskierroksellaan keväällä 2023 tutustunut kulttuuritila Näkkäriin. Tilan synnyssä ja käytössä on hyvin toteutunut yhteistyö eri toimijoiden välillä. Talousarvion valmistelun yhteydessä käytiin laajaa keskustelua kulttuurin panostuksista ja myös tarkastuslautakunta on säännöllisesti nostanut esiin sen, minkä tasoinen panostus Salossa on verrattuna muihin vastaavan kokoiisiin kuntiin.

Uusien ja juuri siihen käyttötarkoitukseen suunniteltujen kulttuuritilojen saaminen olisi toki kaikille toimijoille positiivinen asia, mutta tarkastuslautakunta toteaa, että Näkkärissä on hienosti tehty yhteistyötä, hyödynnetty olemassa olevat resurssit ja tehty niistä paras mahdollinen kokonaisuus. Näkkärissä on tarjolla laajasti erilaisia tapahtumia niin pikkulapsille kuin aikuisillekin.

Tarkastuslautakunta toteaa näkemyksensä, että vapaa-ajan lautakunnan tulee laatia strategian mukaisesti rohkeasti omia esityksiä ja kehittämisajatuksiaan päätöksentekoon. Kulttuuritoimintaan saadaan panostuksia, kun niitä toistuvasti, perustellusti esitetään.

Museot

Perniön museon kehittämistyö on saanut tunnustusta Varsinais-Suomen museotekona vuonna 2021 (Varsinais-Suomen museot ry). Haasteita museotoiminnassa on laaja palveluverkko, joka vaatii ylläpitoa ja resurssointia.

Näiden osalta onkin syytä arvioida, millainen museoverkon tulee jatkossa olla ja mihin resursseja mahdollisesti kohdistetaan. Arviointiperiaatteena voi olla esimerkiksi kävijämääriltään suurimmat kohteet. Esineistön säilymisen kannalta on keskeistä, että säilytystilat ovat asianmukaiset ja niitä on riittävästi. Lisäksi myös asiantuntevaa henkilökuntaa tarvitaan esineistön käsittelyyn.

Salon kaupunki on tehnyt päätöksen noudattaen ns. prosenttitaideperiaatetta (Kh 13.9.2010 § 566 ja täydentävä päätös 26.3.2012 § 201), joka tarkoittaa sitä, että vähintään yksi prosentti uudisrakennus- ja perusparannuskohteiden rakennuskustannuksista käytetään taiteeseen.

Julkinen taide kuuluu taidemuseon talousarviovalmisteluun ja museon on anottava tätä itsenäisesti. Taidemuseo on päässyt tutustumaan Perniön kirkonkylän uuden koulun kohteeseen vasta hankkeen loppuvaiheessa keväällä 2022, mikä ei ole ideaalitalanne uudisrakennukseen integroitavaa tai sijoitettavaa taidetta ajatellen. Taidemuseo haki prosenttitaidehankkeelle erillistä rahoitusta kaupungin investointimäärärahoista ja avustusta Taiteen edistämiskeskukselta (Taike) kohteeseen laaditulla hankesuunnitelmalla, mutta avustusta ei myönnetty. Kaupungin rahoitusosuus oli ehdollinen Taiken avustuksesta, minkä Taike näki haasteellisena. Taidehankinta tulee huomioida jo rakennus- ja korjaushankkeiden suunnitteluvaiheessa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomioita tiedonkulkuun ja yhteistyöhön niin, että jatkossa prosenttitaidehankinnat ja siihen mahdollisesti saatavissa oleva avustus tulevat huomioiduksi jo suunnitteluvaiheessa.

Salon taidemuseo Veturitalli

Vuonna 2022 taidemuseo Veturitallissa päästiin jälleen aloittamaan yleisötyön uudelleenkäynnistämistä ja kehittämistä. Taidemuseon jokaisen näyttelyn yhteydessä oli monipuolinen yleisötyön ohjelmisto, johon kuului kursseja, työpajoja, taiteilijatapaamisia tai luentoja. Taidemuseon tärkeimpänä uutena toimintamallina luotiin yhteistyö Salon kansalaisopiston kanssa tarjoten työpajatila, jota kansalaisopisto voi hyödyntää kurssipaikkana. Yhteistyö pitää sisällään myös suunnittelun ja markkinoinnin.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä eri palvelualueiden välisen yhteistyön kehittämistä ja ylläpitämistä.

Taidemuseo on panostanut aktiiviseen ja monipuoliseen markkinointiin ja tiedottamiseen. Sosiaalista mediaa on hyödynnetty toiminnan, näyttelyiden ja tapahtumien markkinointiin. Näyttelytiedotteita jaetaan laajasti eri foorumeilla ja verkostoissa ja tiedottamista suunnataan myös pääkaupunkiseudun ja taidealan lehtiin. Taidemuseon kotisivuja on uudistettu ja niitä ylläpidetään aktiivisesti.

Tarkastuslautakunta pitää erittäin positiivisena taidemuseon aktiivista markkinointia ja tiedottamista monipuolisesti nykyaikaisilla ja erilaisilla välineillä. Tärkeää on myös se, että taidemuseo seuraa somemarkkinoinnin vaikutusta kävijämäärään ja pystyy todentamaan sen laskennallista arvoa.

Museopalveluiden laatima oma vuosikertomus on informatiivinen ja kuvaa hyvin museopalveluiden korkeatasoista toimintaa.

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston osallistujamäärässä tavoitettiin vuoden 2020 taso. Maksutuotot ovat kasvaneet selvästi viime vuoteen verrattuna. Viimeisen kahden vuoden aikana valmiudet toteuttaa opetukset pedagogisesti ja teknisesti monipuolisia menetelmiä käyttäen on merkittävästi parantuneet.

Kansalaisopisto on jo toiminnan suunnittelussa huomionnut varautumisen poikkeusoloihin ja nopeaan reagointiin esimerkiksi opetusten toteutuksessa ja järjestelyissä. Tästä yhtenä esimerkkinä voidaan mainita koronan lisäksi Ukrainan kriisin aiheuttamat haasteet. Kansalaisopisto järjesti vuonna 2022 muun muassa suomen kielen opetusta Suomeen tulleille pakolaisille.

Yhteistyö ja verkostoituminen korostui kansalaisopiston toiminnassa. Kulttuuripalveluiden ja perheiden palveluiden kanssa yhteistyö tiivistyi tilojen hallinnoinnin osalta, digitukiverkoston toiminta jatkui, uusia yhteistyökumppanuuksia solmittiin sekä kulttuurikasvatussuunnitelma Nappulan sisältöä tuotettiin teatteritaiteessa.

Kirjastopalvelut

Omatoimikirjastoja on otettu laajasti käyttöön vanhoissa kuntakeskuksissa. Tarkastuslautakunta arvioi tämän toiminnan olevan myönteistä, koska näin palvelu on kuntalaisten saatavissa kustannustehokkaasti.

Liikuntapalvelut

Lasten ja nuorten uudessa hyvinvointisuunnitelmassa ennaltaehkäisevien palvelujen korostaminen on myönteistä, esimerkiksi lasten harrastamisen tukeminen, ryhmämuotoisen liikuntaneuvonnan toimintamallin kehittäminen ja vakiinnuttaminen.

Liikuntapalveluiden hinnanmuutoksessa oli myönteistä perhevuorojen lisääminen ja hintojen alentaminen samoin kuin vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten liikuntaharrastuksen tukeminen.

Sotepalveluiden siirryttyä Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle vuonna 2023 kunnan on tarkasteltava uudesta lähtökohdasta, miten hyvinvointityötä tehdään. Liikunnan ja kulttuurin rooli on hyte-työssä entistä merkittävämpi.

8. Vuoden 2022 arviointikohteet

Sosiaali- ja terveyslautakunnan toiminta päättyi vuoden vaihteessa, kun palvelutuotanto siirtyi Varsinais-Suomen hyvinvointialueen vastuulle. Tarkastuslautakunta on syyskaudella 2022 kuullut vielä työohjelmansa mukaisesti sosiaalipalveluiden johtavia viranhaltijoita. Alla olevissa kirjauksissa on tuotu esiin keskeisiä havaintoja samalla tiedostaen, että kaupungin organisaatiossa ei enää ole toimijoita, jotka näistä asioista vastaavat.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi joulukuussa 2022 Salon sairaalan uudistushankkeen hankesuunnitelman toteuttamisen ja investointi voitiin käynnistää. Tarkastuslautakunta haluaa kiittää Salon viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä asian pitkäjänteisestä valmistelusta ja edistämisestä tähän vaiheeseen saakka. Kuntalaisten palvelujen kannalta Salon sairaalan uudistaminen ja palvelutarjonnan jatkumisen varmistaminen alueella on erittäin myönteistä.

8.1 Sosiaalipalvelut

Aikuisten palvelut

Tarkastuslautakunta on aiemmin esittänyt huolensa hiljaisen tiedon siirtymisen suhteen ja uuden henkilöstön perehdyttämisen riittävydestä. Sosiaalipalveluiden aikuisten palveluissa on ollut käytössä niin sanottu vertaisperehdyttäjä. Tarkastuslautakunta pitää kyseistä toimintamallia erittäin kannatettavana, sillä näin uusi henkilö sitoutuu uuteen työyhteisöön. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toimintatavan hyödyntämistä muissa yksiköissä kannattaa selvittää.

Työllisyyspalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää pitkään työttömänä olleiden tilanteen tukemiseksi. Kuntouttavan työtoiminnan tavoite tulisi olla työllistyä työmarkkinoille.

Vammaisten palvelut

Alhaisiin suunnitellun senioritalohankkeen yhteydessä oli tarkoitus huomioida myös vammaispalveluiden asumistarpeiden lisäys. Tämä ei kuitenkaan ole edennyt suunnitelmissa, vaikka alueella olisi kysyntää vammaispalveluiden asumistarpeelle. Salon tuleekin olla tiiviissä yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa, jotta varmistetaan alueen riittävä palvelutarjonta jatkossa. Kehitysvammahuollossa on yhä enemmän ikääntyneitä, joiden palvelutarve tulee huomioida yhdessä vanhuspalveluiden kanssa.

Yhteisenä huolenaiheena sosiaalityössä ovat lastensuojelun ja vammaispalveluiden yhteisasiakkaat, jotka nuoresta iästään huolimatta voivat olla hyvin haasteellisia. Ennaltaehkäisevät ja oikea-aikaiset tukitoimet yhdessä perhesosiaalityön palveluiden kanssa ovat keskeisiä. Elmerin tilapäishoitoyksikkö ei tällä hetkellä pysty tarjoamaan riittävästi tukeaa yksikön tila- ja henkilöstöresurssin vuoksi. Tässäkin korostuu yhteistyö Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa, jotta salonseutulaisten palvelutarpeet tulevat jatkossa kuulluksi.

Perheiden palvelut

Työvoimapula on osoittautunut erittäin haasteelliseksi ja yksiköitä kuormittavaksi asiaksi. Rekrytointihaasteiden ratkaisemiseksi on tehty paljon eri toimia: palkkauksen keinot, rekrytointi- ja sitoutumislisät, erilaiset työn joustot, sosiaalisen median näkyvyyden nostaminen, suorarekrytointin käyttäminen sosiaalityöntekijöiltä tarjoavilta yrityksiltä jne.

Näistä huolimatta on osin epäonnistuttu varmistamaan työntekijöiden riittävyys kriittisissä toimissa. Avohuollossa henkilöstön vähyyden vuoksi asiakasmitoitus ei toteudu ja aiheuttaa esimerkiksi asiakasturvallisuuden vaarantumisen. Palveluiden ostoja on jouduttu tekemään suunniteltua enemmän, jotta perheille pystytään tarjoamaan jotakin palvelua, kun omaa toimintaa ei ole pystytty henkilöstövaihdoksesta johtuen toteuttamaan. Ostopalveluja käyttämällä ollaan osin välttytty sijoituksilta.

Systeemisen mallin läpivienti ja kehittäminen on ollut yksikössä hyvää ja todettu käytännössä toimivaksi. Erilaisten sijoitettujen lasten ryhmätoimintaa ja koulujen kanssa tehtävää yhteistyömallia on kehitetty. Salon vahvuus on, että tällaisia toimintamalleja ei ole monessakaan muussa kunnassa. Sointu-tiimi sai työstään palkinnon syksyllä 2022. Tarkastuslautakunta suosittaakin, että Varsinais-Suomen hyvinvointialueella tulee hyödyntää tällaisia hyväksi todettuja malleja ja ottaa niitä laajempaan käyttöön.

Perheneuvolan keskimääräinen odotusaika yhteydenotosta ensimmäiseen käyntiin on ollut viisi viikkoa. Tarkastuslautakunta esittää huolensa pitkän odotusajan osalta.

8.2 Opetuslautakunta

Ukrainan kriisi, energiakriisi ja edellisten vuosien pandemiatilanne lisäsivät lasten ja nuorten keskuudessa pahoinvointia, turvallisuuden tunteen järkkymistä ja epävarmuutta tulevaisuudesta. Perusopetuksessa perustettiin lyhyellä aikataululla lisää valmistavan opetuksen ryhmiä, kun Ukrainasta saapui perusopetusikäisiä lapsia Saloon. Ensimmäiset lisäryhmät perustettiin jo maaliskuussa 2022. Syyslukukaudella 2022 perusopetuksessa oli 12 ylimääräistä valmistavan opetuksen ryhmää, joissa opiskeli yhteensä 150 lasta. Tämä vaati nopeaa reagointia niin opetustilojen etsimisessä kuin henkilöstön rekrytoinnissa.

Haasteita opetuksen järjestämiseen on aiheuttanut se, että lapset ja nuoret eivät ole oppivelvollisia ja osa heistä on käynyt etäkoulua Ukrainassa. Lisäksi on huomioitava psykososiaalisen tuen tarve, jota nämä sodan keskeltä tulevat lapset ja nuoret tarvitsevat.

Tarkastuslautakunta haluaa antaa kiitosta siitä, että kriisitilanteeseen on pystytty reagoimaan ripeästi.

Hankerahoitus

Sivistyspalveluissa hankerahoitusta on merkittävästi käytössä eri yksiköissä, kuten monissa muissakin kaupungin yksiköissä. Hankerahoituksella pystytään kehittämään toimintaa ja saamaan lisäresursseja. Samalla kuitenkin hankerahoituksen haku- ja maksatusprosessien hoitaminen vaatii työpanosta, joka tällä hetkellä pääsääntöisesti on esimiesten vastuulla.

Tarkastuslautakunta on jo edellä kaupunkikehityslautakunnan kohdalla korostanut, että hankerahoituksen hakuun ja hallinointiin tulee kokonaisuutena kiinnittää huomiota niin, että sijaisuusjärjestelyt ovat olemassa ja hanketoimintaa koordinoitaisiin kaupunkitasoisesti.

Eläkepoistumaennuste

Vanhuuseläkkeelle jäävien henkilöiden lukumäärää ei pystytä tarkasti ennustamaan, koska vanhuuseläkkeelle voidaan siirtyä joustavasti 63-69 vuoden iässä. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että kaupungin henkilöstöraportin eläkepoistumaennusteen mukaan seuraavan kolmen vuoden aikana kahdeksan suurimman ammattiryhmän joukosta kuusi oli opetuslautakunnan alaisia ammatteja (lastenhoitajat, luokanopettajat, koulunkäyntiohjaajat, lastentarhanopettajat, erityisopettajat ja perhepäivähoitajat).

Tarkastuslautakunta korostaa, että näiden alojen veto- ja pitovoima sekä rekrytointihaasteet ovat asioita, joihin tulee aidosti panostaa.

Varhaiskasvatus

Saloon on keväällä 2022 perustettu kaksi yksityistä ryhmäperhepäiväkotia vastaamaan Ukrainasta tulleiden kausityöntekijöiden perheiden myös iltoihin ja viikonloppuihin ajoittuviin päivähoitotarpeisiin. Yksityinen palvelutuotanto on pystynyt nopeasti vastaamaan tarpeeseen ja täydentänyt näin kaupungin palvelutuotantoa. Kaupunginvaltuusto on asettanut tavoitteen, että 25 prosenttia on yksityistä varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen ja palvelusetelin suurimman arvon indeksitarkastukset elokuussa 2022 vaikuttivat negatiivisesti palvelualueen talouteen, mutta olivat toki palvelunkäyttäjille positiivisia. Perhepäivähoidon osalta pitkään valmisteltu uudistus perhepäivähoitajien kuukausipalkkaan siirtymisestä astui voimaan lokakuussa 2022.

Perusopetus ja lukio

Oppilasennuste tulevien vuosien osalta on laskeva niin perusopetuksessa kuin lukiokoulutuksessa. Lukiokoulutuksen palvelutarpeen arvellaan laskevan merkittävästi 2030-luvulle tultaessa. Tämä tulee huomioida toiminnan suunnittelussa jo hyvissä ajoin. Tähän liittyy palveluverkon uudelleen arviointitarvetta ja henkilöstötarpeen laskua.

Ikäluokan pieneneminen ja kouluverkoston supistamistarve sekä strateginen tavoite palvelujen säilymisestä mahdollisimman yhdenvertaisina kaupungin eri puolilla asuville, on kokonaisuutena haasteellinen yhtälö.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että oppilasmäärän laskuun valmistautuminen edellyttää pohdintaa siitä, miten ja millä tavalla opetusta kannattaa pedagogisesti järkevästi kaupungissa järjestää. Suunnittelussa tulisi huomioida pedagogiikka nykyistä enemmän.

Opetuslautakunta on tilinpäätöksessään nostanut esiin riskeinä ja epävarmuustekijöinä koronapandemian vaikutuksen lasten ja nuorten hyvinvointiin. Isolla osalla nuorista nähdään olevan hyvinvointiin liittyviä haasteita samanaikaisesti, kun ennaltaehkäiseviä palveluja su-pistettiin koronatilanteen takia ja etäopiskelusta on aiheutunut oppimisvajetta osalla opis-kelijoista. Korona on heikentänyt nuorten hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä lisännyt nuorten yksinäisyyden tunnetta ja ahdistusta. Oppilaiden tuen tarve on kasvanut entisestään ja se jatkuu myös tulevina vuosina. Opiskelijoiden hyvinvoinnin haasteilla ennustetaan olevan suuria vaikutuksia oppimiseen ja koulutusuriin.

Pätevien sijaisten ja etenkin erityisopettajien saatavuudessa on ollut suuria rekrytointihaasteita. Myös psykologien ja kuraattorien rekrytoinnissa on ollut haasteita. Näiden osalta on keskeistä saada yhteistyö toimimaan, koska he työskentelevät jatkossa Varsinais-Suomen hyvinvointialueella.

Tarkastuslautakunta nostaa esiin, että oppimisen ja hyvinvoinnin tuen tarpeet tulevat näkymään vielä useana vuonna kouluympäristössä. On erittäin tärkeää kuroa oppimisvajetta kiinni, koska tällä on osaamisen lisäksi vaikutusta myös tulevaisuuden työllisyyteen ja hyvinvointiin. Opetuksesta pudonneille tulisi tarjota erilaisia tukimalleja, kuten tuki- ja pienryhmäopetusta.

Kaupungin vetovoimaa edistävät kouluinvestoinnit ovat edenneet suunnitellusti, kuten Perniön kirkonkylän koulurakennus, joka otettiin käyttöön elokuussa 2022. Koulussa on monipuolista toimintaa esikoululaisista aina yläasteen erikoisluokkiin. Tilat palvelevat myös vapaa-ajan palveluita, esimerkiksi liikuntasalin käyttämällä. Monipuolisuutta lisää vielä, että luokkatilat ovat muunneltavia ja niitä voidaan yhdistellä suuremmiksi tiloiksi.

Kaupunkikehityspalveluiden kohdassa tarkastuslautakunta on laajemmin arvioinut investointihankkeiden toteutusta ja miten toiminnalliset kehittämisideat tulee ottaa suunnittelussa huomioon.

Kuva: Perniön Kirkonkylän koulun keskeistila

Musiikkiopisto

Musiikkiopiston toiminta on Salossa monipuolista ja korkeatasoista. Tätä tulisi markkinoida ja tuoda jatkossa tietoisuuteen enemmän, sillä myös tämän tyyppiset palvelut ovat vetovoimatekijöitä nuorille perheille.

Musiikkiopistossa, kuten muissakin oppilaitoksissa, on haasteena oppilasmäärän lasku. Musiikkiopisto markkinoi toimintaansa tekemällä päiväkotikiertueita, jolloin tavoitetaan uusia mahdollisia opiskelijoita. Salon musiikkiopisto järjesti joulukuussa eri sidosryhmille vierailupäivän, jolloin osallistuttiin myös valtakunnalliseen Nuori soittaa! -tapahtumaan. Näiden hyvien toimien lisäksi mainontaa olisi lisättävä vielä muillakin tavoin, jotta oppilasmäärän lasku saadaan taitettua.

Nuorisotoimi

Nuorisopalvelupäällikölle ei ole määritelty sijaista. Esimiesasemassa toimivalle sijaisen määrittäminen on tärkeää myös alaisten ohjaamisen turvaamiseksi ja työyhteisön jatkuvuuden varmistamiseksi.

Nuorisopalveluissa kahdeksan henkilön palkkaus toteutuu hankerahoituksella, jonka haku- ja maksatustoiminnot ovat esimiehen vastuulla. Hankerahoituksella ei tule rahoittaa normaalia

perustoimintaa vaan sen tulee olla kehittämiseen kohdennettua työpanosta. Toiminnan pitkäaikainen suunnittelu on hankalaa, kun hankerahoituksen vuoksi toiminta on määräaikaissa jaksoissa.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että nuorisopalveluissa tulee turvata riittävät resurssit. Tämä on perusteltua myös sen vuoksi, että ennaltaehkäisevään toimintaan ja yhteistyöhön Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa tulee panostaa entistä enemmän. Toiminnan kehittäminen ei voi olla vain hankerahoituksen varassa.

Ennaltaehkäisevälle nuorisotyölle kouluissa ja oppilaitoksissa on selkeästi enemmän tarvetta, kuin nykyisillä resursseilla on mahdollista toteuttaa. Riskinä tunnistetaan palvelujen piirissä ja ulkopuolella olevien nuorten toimintakyvyn heikkeneminen sekä tarkoituksenmukaisen ja oikea-aikaisen tuen saaminen nuorille. Nuorisotyön yksilöllisiin palveluihin (etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta) ohjautuvien nuorten elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyvät haasteet ovat lisääntyneet, useilla nuorilla henkilökohtainen tilanne ei mahdollista edes matalankynnyksen toimintaan kiinnittymistä.

Nuorisopalveluissa ei ole riittävää resurssia tehdä työtä oppilaitoksissa ja reagoida kasvavaan palveluntarpeeseen suoraan oppilaitosympäristössä. Jatkossa tulee panostaa oppilaitoksissa tapahtuvaan toimintaan enemmän.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki tekee konkreettisia toimenpiteitä ja seuraa näiden toimien tuloksellisuutta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, koska nuorten pahoinvointi ja syrjäytyminen on yhteiskunnallisesti merkittävä ongelma, jolla on lukuisia kerrannaisvaikutuksia.

Unicefin lapsiystävällinen kunta

Salon kaupunki noudattaa Unicefin lapsiystävällisen kunnan mallia, joka auttaa kuntaa tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja kunnan hallinnossa ja lasten arjen palveluissa. Malli auttaa kuntia varmistamaan, että erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten oikeudet toteutuvat.

Vuonna 2022 Salon kaupunki laati nykytilan kartoituksen ja toimintasuunnitelmaluonnoksen. Asiasta järjestettiin syksyllä tilaisuus nuorten parissa toimivien yhdistysten edustajien kanssa, jossa keskusteltiin kuinka kaupungin ja kolmannen sektorin välistä toimintaa voitaisiin kehittää erityisesti lapsiystävällisyys huomioiden.

Kaupungin strategiassa on määritelty Salon toimivan Unicefin lapsiystävällinen kunta -mallin mukaan. Tähän ei kuitenkaan ole varattu erityistä resurssia, vaan asia hoidetaan oman toimen ohella. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan strategian toteuttamiseen tulee myös varata resurssit, jotta varmistetaan strategian toteutuminen. Samalla on hyvä tarkastella myös sitä, miten käytännössä strategiassa olevat kirjaukset jalkautuvat käytäntöön.

ALLEKIRJOITUKSET

Salossa, 31. päivänä toukokuuta 2023

Janne Väistö
puheenjohtaja

Pekka Salomaa
1. varapuheenjohtaja

Timo Tammi
2. varapuheenjohtaja

Jarmo Hägerth
jäsen

Taina Kirves-Järvinen
jäsen

Marja-Liisa Lindstedt
jäsen

Sari Pesonen
jäsen

Timo Pohjola
jäsen

Marja Ruokonen
jäsen

Jutta Sohlman
jäsen

Marita Tuominen
jäsen